

Kohtuasi C- 54/96

[...]

"Liikmesriigi kohtu" mõiste asutamislepingu artikli 177 tähenduses – Riiklike teenuslepingute sõlmimise kord – Direktiiv 92/50/EMÜ – Liikmesriigi järelevalveorgan

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS

17. september 1997*

Kohtuasjas C-54/96,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Vergabeüberwachungsausschuß des Bundesi (Saksamaa) esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH

ja

Bundesbaugesellschaft Berlin mbH,

eelotsust nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivi 92/50/EMÜ (millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord, EÜT L 209, lk 1, ELT eriväljaanne 06/01, lk 322) artikli 41 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed G. F. Mancini, Moitinho de Almeida, J. L. Murray ja L. Sevón, kohtunikud C. N. Kakouris, P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann (ettekandja), H. Ragnemalm, M. Wathelet ja R. Schintgen,

kohtujurist: G. Tesauro,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH, keda esindas advokaat Franz Günter Siebeck, München,

- Saksa valitsus, keda esindasid liidu majandusministeeriumi kõrgem ametnik Ernst Röder ja sama ministeeriumi ametnik Bernd Kloke,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

— Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindasid õigusnõunik Hendrik van Lier ja õigustalituse ametnik Claudia Schmidt,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 28. jaanuari 1997. aasta kohtuistungil ära kuulanud suulised märkused, mille esitasid Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH, Saksa valitsus ja komisjon,

olles 15. mai 1997. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Vergabeüberwachungsausschuß des Bundes (liitvabariigi hankejärelevalve komisjon, edaspidi "liitvabariigi järelevalvekomisjon") esitas 5. veebruari 1996. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 21. veebruaril, EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel ühe eelotsuse küsimuse nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivi 92/50/EMÜ (millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord, EÜT L 209, lk 1, ELT eriväljaanne 06/01, lk 322) artikli 41 tõlgendamise kohta.

2 See küsimus kerkis esile kohtuasjas Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH (edaspidi "Dorsch Consult") vs. Bundesbaugesellschaft Berlin mbH (edaspidi "tellija") ühe teenuslepingu pakkumismenetluse üle.

3 28. juunil 1995 avaldas tellija Euroopa Ühenduste Teatajas arhitekti- ja inseneriteenuste osutamise lepingu pakkumiskutse. 25. augustil 1995 esitas Dorsch Consult tellijale oma pakkumise. Tellija, kellele oli tulnud 18 pakkumist, valis neist välja 7, teiste hulgas Dorsch Consulti oma. 30. novembril 1995 valiti välja kaks äriühingut, kes pidid moodustama koos ühe arhitektiga töörühma, mis pidi hakkama osutama lepingu objektiks olevaid teenuseid. Leping sõlmiti 12. jaanuaril 1996. Dorsch Consultile teatati 25. jaanuaril 1996, et tema pakkumine ei olnud majanduslikult kõige soodsam.

4 Pärast seda, kui Dorsch Consult oli teada saanud, et tellija teda selle lepingu jaoks välja ei valinud, kuid enne tema pakkumise ametlikku tagasilükkamist, pöördus ta 14. detsembril 1995 liitvabariigi territooriumi planeerimise, ehitus- ja linnaplaneerimisministeeriumi kui hankelepingute sõlmimise kontrolliasutuse poole, et pakkumismenetlus peatataks ning et leping sõlmitaks temaga. Ta leidis, et sõlmides lepingu teise ettevõttega, rikub tellija nii direktiivi 92/50 sätteid kui ka Haushaltsgrundsatzgesetzes (eelarveõiguse põhimõtete seadus, edaspidi "HGrG") § 57a lõiget 1. Hankelepingute sõlmimise kontrolliasutus leidis oma 20. detsembri 1995. aasta otsuses, et tal puudub pädevus, sest HGrG § 57a ja 57b põhjal ei ole tal õigust kontrollida hankelepingute sõlmimist, kui need puudutavad teenuseid.

5 Neil tingimustel esitas Dorsch Consult 27. detsembril 1995 liitvabariigi järelevalvekomisjonile taotluse, milles nõudis sellelt komisjonilt otsust, väites, et hankelepingute sõlmimise kontrolliasutus loobus oma pädevusest põhjendamatult. Ta täpsustas, et kuna nõukogu 21. detsembri 1989 aasta direktiivi 89/665/EMÜ riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise läbivaatamise korra kohaldamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 395, lk 33, ELT eriväljaanne 06/01, lk

246) pole üle võetud, on see vahetult kohaldatav ning läbivaatamise eest vastutavad asutused peavad seda järgima.

6 Liitvabariigi järelevalvekomisjon tuvastas, et Saksamaa Liitvabariik ei ole praeguseni direktiivi 92/50 üle võtnud. Kuigi oli olemas liitvabariigi majandusministeeriumi 11. juuni 1993. aasta ringkiri, kus märgiti, et direktiivi on vahetult kohaldatav ning ametiasutused peavad seda kohaldama, ei saa seda pidada direktiivi õigeks ülevõtmiseks. Liitvabariigi järelevalvekomisjoni arvates ei anna liikmesriigi õigus järelevalveorganitele volitusi kontrollida riiklike teenuslepingute sõlmimist puudutavatest sätetest kinnipidamist. Pealegi on täiesti võimalik, et direktiivi 92/50 sätetel on vahetu õigusmõju. Viimaks küsib liitvabariigi järelevalvekomisjon, kas direktiivi 92/50 artikli 41 kohaselt laieneb juba loodud kontrolliasutuste pädevus vahetult ka riiklike teenuslepingute sõlmimisele.

7 Seega peatas liitvabariigi järelevalvekomisjon menetluse ning esitas Euroopa Kohtule järgmise küsimuse:

„Kas nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivi 92/50/EMÜ artiklit 41 tuleb tõlgendada nii, et alates 30. juunist 1993 võivad liikmesriikide läbivaatamisasutused, millel on vastavalt nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiivile 89/665/EMÜ pädevus direktiivide 71/305/EMÜ ja 77/62/EMÜ kohaldamisalasse kuuluvate pakkumismenetluste alal, vaadata läbi ka riiklike teenuslepingute pakkumismenetlustega seotud kaebusi direktiivi 92/50/EMÜ tähenduses, et teha kindlaks, kas riigihankeid käsitleva ühenduse õiguse või seda rakendavate siseriiklike õigusnormide väidetav rikkumine on toimunud?“

Õiguslik raamistik

8 Direktiivi 92/50 eesmärk on reguleerida riiklike teenuslepingute sõlmimist ning direktiivi kohaldatakse lepingute suhtes, mis ületavad teatava summa. Õiguskaitse kohta on artiklis 41 sätestatud, et:

„direktiivi 89/665/EMÜ [...] artikli 1 lõige 1 asendatakse järgmisega:

"1. Liikmesriigid võtavad seoses direktiivide 71/305/EMÜ, 77/62/EMÜ ja 92/50/EMÜ (*) reguleerimisalasse kuuluvate pakkumismenetlustega vajalikud meetmed tagamaks, et tellijate otsuseid saaks läbi vaadata tõhusalt ning eelkõige võimalikult kiiresti kooskõlas järgmiste artiklitega ja eelkõige artikli 2 lõikega 7 põhjusel, et kõnealused otsused on vastuolus riigihankeid reguleeriva ühenduse õigusega või seda õigust rakendavate siseriiklike eeskirjadega."

9 Direktiivi 92/50 artikli 44 lõike 1 järgi pidid liikmesriigid direktiivi üle võtma 1. juuliks 1993.

10 Direktiivi 89/665 artikli 2 lõikes 8 on sätestatud:

"Kui läbivaatamise korra eest vastutavad asutused ei ole kohtuasutused, peavad nad oma otsuseid alati kirjalikult põhjendama. Lisaks tuleb sellisel juhul ette näha kord, mille kohaselt tagatakse, et kõik järelevalveasutuse võetud väidetavalt ebaseaduslikud meetmed või talle antud volituste väidetava väärkasutamise võib saata kohtulikule läbivaatusele või läbivaatamiseks mõnele teisele asutusele, mis EMÜ asutamislepingu artikli 177 tähenduses on kohus ning mis on sõltumatu nii tellijast kui järelevalveasutusest.

Sellise sõltumatu asutuse liikmed nimetatakse ametisse ja vabastatakse ametist samasugustel tingimustel nagu kohtu liikmed, kui on tegemist ametisse nimetamise eest vastutava asutuse, ametiaja ja ametist vabastamisega. Vähemalt kõnealuse sõltumatu asutuse juhil on samasugune juriidiline ja erialane kvalifikatsioon nagu kohtu liikmetel. Sõltumatu asutus teeb oma otsused pärast menetlust, mille käigus kuulatakse ära mõlemad pooled, ja sellised otsused on juriidiliselt siduvad iga liikmesriigi kindlaksmääratud korras."

11 Direktiiv 89/665 võeti Saksa õigusesse üle 26. novembri 1993. aasta seadusega (BGBl. I, lk 1928), mis täiendas HGrG-d, lisades sinna paragrahvid 57a–57c.

12 HGrG § 57a lõikes 1 on sätestatud:

"Euroopa Ühenduste direktiividest tulenevate kohustuste täitmiseks reguleerib liitvabariigi valitsus Bundesrati nõusolekul määrustega riiklike tarne- ja ehitustöölepingute ning riiklike teenuslepingute sõlmimist ning konkursse, mille eesmärk on riiklike teenuslepingute sõlmimine ..."

13 HGrG § 57b lõikes 1 sätestatakse, et HGrG § 57a lõikes 1 nimetatud riiklike tarne- ja ehitustöölepingute ning riiklike teenuslepingute pakkumismenetlusi peavad kontrollima kontrolliasutused. Lõike 2 kohaselt sätestab liitvabariigi valitsus Bundesrati nõusolekul määrustega õigusnorme, mis reguleerivad nende kontrolliasutuste pädevust. Selle paragrahvi lõike 3 kohaselt on kontrolliasutus kohustatud algatama kontrollimenetluse, kui asjaolud lubavad oletada, et § 57a alusel antud määrusele vastavaid hankelepingute sõlmimise eeskirju on rikutud. Eriti peab ta selle menetluse algatama siis, kui keegi, kes on või oli konkreetsest hankelepingust huvitatud, väidab, et eelmainitud eeskirju on rikutud.

14 HGrG § 57b lõike 4 kohaselt peab kontrolliasutus kontrollima § 57a kohaselt kehtestatud sätete järgimist. Ta võib sundida tellijat ebaseaduslikke meetmeid või otsuseid tühistama või seaduslikke meetmeid võtma või otsuseid tegema. Lisaks võib ta pakkumismenetluse ajutiselt peatada. § 57b lõike 5 alusel võib kontrolliasutus nõuda tellijalt oma ülesannete täitmiseks vajalikke andmeid. Lõikes 6 on sätestatud, et hankelepingute sõlmimise eeskirjade rikkumise korral tuleb kahju hüvitamise hagid esitada üldkohtutele.

15 HGrG § 57c lõikes 1 on sätestatud, et liitvabariik ja liidumaad peavad looma vastavalt liitvabariiki ja liidumaad puudutavates valdkondades toimuvate pakkumismenetluste üle sõltumatult ja omal vastutusel järelevalvet teostavad järelevalvekomisjonid. Sama paragrahvi lõigete 2-4 kohaselt peab järelevalvekomisjon istungeid kodade kaupa, mis koosnevad esimehest, ühest ametnikust (*beamteten Beisitzer*) ja ühest vabatahtlikust liikmest (*ehrenamtlichen Beisitzer*). Nad on sõltumatud ning alluvad ainult seadusele. Esimees ja üks liikmetest peavad olema ametnikud. Nende ametisse määramise tühistamise või kehtetuks tunnistamise ning nende sõltumatuse ja ametist vabastamise suhtes kehtivad analoogia teel mitmesugused Richtergesetzi (kohtunikeseadus) sätted. Vabatahtliku liikme määramise tühistamise või kehtetuks tunnistamise suhtes kehtivad samuti analoogia teel teatud kohtunikeseaduse sätted. Lisaks tuleb vabatahtliku liikme määramine tühistada, kui ta on oma kohustusi tõsiselt rikkunud. Järelevalvekomisjoni vabatahtlike liikmete volituste kestus on viis aastat.

16 Lõike 5 kohaselt kontrollib järelevalvekomisjon kontrolliasutuste otsuste seaduslikkust, kuid mitte seda, kuidas need asutused on faktid kindlaks teinud. Kui otsuse ebaseaduslikkus on kindlaks tehtud, annab järelevalvekomisjon kontrolliasutusele korralduse teha uus otsus, võttes arvesse tema arvamust. HGrG § 57c lõike 6 kohaselt võib igäüks, kes väidab, et hankelepingute sõlmimise eeskirju on rikutud, järelevalvekomisjoni poole pöörduda nelja nädala jooksul pärast kontrolliasutuse otsuse tegemist.

17 HGrG § 57c lõige 7 asutab liitvabariigi järelevalvekomisjoni. Selle ametnikest liikmed on esimees ja kolleegiumi liikmed, kes on pärit Bundeskartellamti (liitvabariigi konkurentsiamet) juriidilistest osakondadest. Bundeskartellamti esimees otsustab liitvabariigi järelevalvekomisjoni koosseisu, samuti kodade moodustamise ja koosseisu. Ta nimetab avaliku õiguse kutseorganisatsioonide ettepanekul vabatahtlikud liikmed ning nende asendajad. Lisaks tegeleb ta liitvabariigi valitsuse volitusel teenistusliku kontrolliga. Liitvabariigi hankejärelevalve komisjonil on ka kodukord.

18 HGrG § 57c kohaselt andis liitvabariigi valitsus hankelepingute sõlmimise kohta määruse. Seda määrust saab siiski kohaldada ainult tarne- ja ehitustöölepingute, mitte teenuslepingute suhtes. Direktiivi 92/50 ei ole Saksamaa Liitvabariik praeguseni üle võtnud.

19 HGrG § 57b ja 57 c kohaselt andis liitvabariigi valitsus määruse riigihangete kontrollimise korra kohta (BGBl. I 1994, lk 324). Selle määruse § 2 lõikes 3 on sätestatud:

"Kontrolliasutuse otsus tellija kohta peab olema alati kirjalikult esitatud, põhjendatud ning tuleb tellijale viivitamatult edastada. Kontrolliasutus annab isikule, kes väitis, et hankelepingute sõlmimise eeskirju on rikutud, üle oma otsuse teksti, juhivad tema tähelepanu võimalusele pöörduda nelja nädala jooksul hankejärelevalve komisjoni poole ning teatab talle pädeva järelevalvekomisjoni."

20 Paragrahvis 3 on sätestatud:

"(1) Hankejärelevalve komisjoni menetlust reguleerib eelarveõiguse põhimõtete seaduse § 57c ning käesolev määruse raames komisjoni poolt vastu võetav kodukord.

(2) Hankejärelevalve komisjon on kohustatud vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 177 pöörduma Euroopa Ühenduste Kohtu poole, kui ta leiab, et tal on otsuse tegemiseks vaja, et Euroopa Kohus teeks otsuse asutamislepingu tõlgendamise kohta või sellel lepingul põhineva õigusakti kehtivuse või tõlgendamise kohta.

(3) Menetluse pooled tuleb hankelepingute kontrolliasutuses ära kuulata, enne kui asjaomane koda otsuse langetab.

(4) Kojal ei ole volitust pakkumismenetlust peatada ega anda pakkumismenetluse kohta muid juhtnööre.

(5) Koda teeb otsuse absoluutse häälteenamusega. Otsused peavad olema kirjalikud, põhjendatud ning tuleb pooltele viivitamatult edastada."

21 Liitvabariigi hankejärelevalve komisjoni kodukord reguleerib korraldust ja tööjaotust, menetluse käiku, mis hõlmab suulist menetlust, kuhu asjaomased isikud kohale kutsutakse, ning liitvabariigi järelevalvekomisjoni otsuste tegemise tingimusi.

Vastuvõetavus

22 Enne esitatud küsimusele vastamist tuleb uurida, kas liitvabariigi järelevalvekomisjoni tuleb käesolevale eelotsuse küsimusele aluseks olnud menetluse raames lugeda kohtuks asutamislepingu artikli 177 tähenduses. Seda küsimust tuleb lahendada küsimusest, kas liitvabariigi järelevalvekomisjon vastab direktiivi 89/665 artikli 2 lõikes 8 esitatud tingimustele, mis ei ole käesoleva kohtuasja ese.

23 Euroopa Kohus võtab, hinnates, kas eelotsusetaotluse esitanud organ on kohus asutamislepingu artikli 177 tähenduses – küsimus, mis kuulub üksnes ühenduse õiguse valdkonda – arvesse järgmisi asjaolusid nende kogumis: organi õiguslik alus, alalisus, otsuste kohustuslikkus, menetluse võistlevus, õigusnormide kohaldamine organi poolt ning tema sõltumatus (vt eriti 30. juuni 1966. aasta otsust kohtuasjas 61/65: Vaassen-Göbbels, EKL 1966, lk 377; 11. juuni 1987. aasta otsust kohtuasjas 14/86: Pretore di Salò vs. X, EKL 1987, lk 2545, punkt 7; 17. oktoobri 1989. aasta otsust kohtuasjas 109/88: Danfoss, EKL 1989 lk 3199, punktid 7 ja 8; 27. aprilli 1994. aasta otsust kohtuasjas C-393/92: Almelo jt, EKL 1994, lk I-1477, ja 19. oktoobri 1995. aasta otsust kohtuasjas C-111/94: Job Centre, EKL 1995, lk I-3361, punkt 9).

24 Õigusliku aluse osas väidab komisjon, et HGrG on eelarve raamseadus, mis ei anna kodanikele kui õigussubjektidele ei õigusi ega kohustusi. Lisaks märgib ta, et liitvabariigi järelevalvekomisjon saab sekkuda üksnes kontrolliasutuste otsuste kontrollimiseks. Riiklike teenuslepingute valdkonnas ei ole aga praeguseni ainsatki pädevat kontrolliasutust. Sellest järeldab komisjon, et selles valdkonnas puudub liitvabariigi järelevalvekomisjonil õiguslik alus.

25 Selles osas piisab, kui nentida, et liitvabariigi järelevalvekomisjon asutati HGrG § 57c lõikega 7. Seega ei saa tema õiguslikku alust vaidlustada. Organi õigusliku aluse tuvastamisel pole oluline, et liikmesriigi õigusaktid ei ole andnud liitvabariigi järelevalvekomisjonile pädevust konkreetselt riiklike teenuslepingute valdkonnas.

26 Pealegi tuleb rõhutada, et liitvabariigi järelevalvekomisjoni alalisus on väljaspool kahtlust.

27 Komisjon vaidlustab lisaks liitvabariigi järelevalvekomisjoni otsuste kohustuslikkuse, kusjuures sellel tingimusel võib tema arvates olla kaks tähendust. See võib tähendada kas seda, et pooled peavad olema kohustatud oma vaidluse lahendamiseks eelotsusetaotluse esitanud organi poole pöörduma, või seda, et selle organi otsused peavad olema siduvad. Komisjon otsustab teise tõlgenduse kasuks ning nendib, et liikmeriigi õiguses pole sätestatud, et liitvabariigi järelevalvekomisjoni otsused oleksid täitmisele pööratavad.

28 Esiteks tuleb nentida, et HGrG § 57c sätetega asutatakse järelevalvekomisjon ainsa organina, kes kontrollib kontrolliasutuste otsuste seaduslikkust. Kui keegi tahab väita, et hankelepingute sõlmimise eeskirju on rikutud, peab ta pöörduma liitvabariigi järelevalvekomisjoni poole.

29 Teiseks nähtub HGrG § 57c lõikest 5, et kui järelevalvekomisjon on teinud kindlaks, et kontrolliasutuse otsused on ebaseaduslikud, annab ta sellele korralduse teha uus otsus, võttes arvesse järelevalvekomisjoni õiguslikku käsitlust. Järelikult on järelevalvekomisjoni otsused kohustuslikud.

30 Komisjon väidab ka seda, et kuna liitvabariigi järelevalvekomisjon ei sekku omaenda sõnul võistlevatesse menetlustesse, ei saa teda lugeda kohtuks asutamislepingu artikli 177 tähenduses.

31 Tuleb meenutada, et võistleva menetluse nõue ei ole absoluutne kriteerium. Lisaks tuleb nentida, et vastavalt määrusele riigihangete kontrollimise korra kohta tuleb menetluse pooled hankelepingute kontrolliasutuses ära kuulata, enne kui asjaomane koda otsuse langetab.

32 Komisjoni arvates ei ole täidetud ka õigusnormide kohaldamise kriteerium, kuna HGrG § 57c ning riigihangete kontrollimise korra määruse § 3 lõike 1 kohaselt reguleerib liitvabariigi järelevalvekomisjoni menetlust komisjoni poolt vastu võetav kodukord, millel puudub mõju kolmandatele isikutele ning mida ei avaldata.

33 On siiski selge, et liitvabariigi järelevalvekomisjon peab kohaldama hankelepingute sõlmimist puudutavaid eeskirju, mis on sätestatud ühenduse direktiivides ja nende ülevõtmiseks antud liikmesriikide määrustes. Lisaks on üldisi menetlusnõudeid, nagu poolte ärakuulamise kohustus, absoluutne hääleenamus ja otsuste põhjendamine, mainitud riigihangete kontrollimise korda käsitleva määruse artiklis 3, mis on Bundesgesetzblattis avaldatud. Järelikult kohaldab liitvabariigi järelevalvekomisjon õigusnorme.

34 Viimaks leiavad Dorsch Consult ja komisjon, et liitvabariigi järelevalvekomisjon ei ole sõltumatu. Ta on seotud Bundeskartellamti organisatsioonilise struktuuriga ning see amet allub omakorda majandusministri kontrollile. Ei esimehe ega ametnikest liikmete ametiaega pole kindlaks määratud ning erapooletust tagavad sätted puudutavad ainult vabatahtlikke liikmeid.

35 Esmalt tuleb rõhutada, et vastavalt HGrG § 57c lõikele 1 täidab järelevalvekomisjon oma ülesandeid sõltumatult ja omal vastutusel. HGrG § 57c lõike 2 kohaselt on kodade liikmed sõltumatud ning alluvad ainult seadusele.

36 Järgmiseks tuleb rõhutada, et HGrG § 57c lõike 3 kohaselt kehtivad kodade ametnikest liikmetele analoogia teel Saksa kohtunikeseaduse põhilised sätted ametissemääramise tühistamise või kehtetuks tunnistamise ning sõltumatuse ja ametist vabastamise kohta. Üldiselt kehtivad kohtunikeseaduse sätted liikmete määramise tühistamise või kehtetuks tunnistamise kohta ka vabatahtlikele liikmetele. Lisaks tagab nende liikmete erapooletuse ka HGrG § 57c lõige 2, mille kohaselt nad ei tohi arutada asju, mille puhul nad on ise osalenud hankelepingu sõlmimise otsuse tegemisel või kus nad pakkumise esitanud või pakkujat esindanud.

37 Peale selle tuleb rõhutada, et käesoleval juhul täidab liitvabariigi järelevalvekomisjon õigusemõistmise ülesannet. Ta võib teha kindlaks, et kontrolliasutuse otsused on ebaseaduslikud ning anda sellele korralduse uue otsuse tegemiseks.

38 Kõigest eelnevast järeldub, et liitvabariigi järelevalvekomisjoni tuleb käesolevale eelotsuse küsimusele aluseks olnud menetluse raames lugeda kohtuks asutamislepingu artikli 177 tähenduses.

Põhiküsimus

39 Oma küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 92/50 artiklist 41 tuleneb, et kui see direktiiv on jäänud ettenähtud tähtaja jooksul üle võtmata, saavad nende liikmesriikide läbivaatamisasutused, mis on pädevad riiklike tarne- ja ehitustöölepingute alal, õiguse vaadata läbi ka riiklike teenuslepingute pakkumismenetlustega seotud kaebusi.

40 Esmalt tuleb rõhutada, et on iga liikmesriigi siseriikliku õiguskorra ülesanne määrata pädevad kohtud, et lahendada vaidlusi, mis puudutavad ühenduse õigusest tulenevaid üksikisikute õigusi, arvestades siiski, et liikmesriikidel on kohustus tagada igal juhtumil nende õiguste tõhus kaitse. Seda tingimust arvesse võttes ei kuulu Euroopa Kohtu ülesannete hulka pädevusküsimuste lahendamine, mis kerkivad ühenduse õigusele tugineva õigusliku olukorra määratlemisel siseriiklike kohtute pädevuse valdkonnas (18. jaanuari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-446/93: SEIM, EKL 1996, lk I-73, punkt 32).

41 Järgmiseks tuleb nentida, et kuigi direktiivi 92/50 artikkel 41 kohustab liikmesriike võtma vajalikke meetmeid tagamaks, et riigihangetega seotud kaebused saaks läbi vaadata tõhusalt, ei ole seal öeldud, millised peavad olema liikmesriikide pädevad asutused, ega seda, kas tegemist peaks olema samade asutustega, mille liikmesriigid on määranud tegelema riiklike tarne- ja ehitustöölepingutega.

42 On siiski selge, et esiteks on HGrG § 57a–57c eesmärk võtta üle direktiiv 89/665 ning teiseks kujutab seesama § 57a endast alust direktiivi 92/50 ülevõtmiseks, mida liitvabariigi valitsus ei ole veel teinud.

43 Neil asjaoludel tuleb esiteks meenutada, et direktiivist tulenev liikmesriikide kohustus saavutada selles direktiivis ette nähtud eesmärk, samuti EÜ asutamislepingu artiklist 5 tulenev kohustus võtta kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada selle kohustuse täitmine, on siduv kõigile liikmesriikide asutustele, sh nende pädevuse raames ka kohtutele. Sellest järeldub, et nii direktiivile ajaliselt eelnevaid kui järgnevaid siseriiklikke õigusnorme kohaldades peab neid tõlgendav liikmesriigi kohus tegema seda võimalikult kooskõlaliseselt direktiivi teksti ja eesmärgiga, et saavutada direktiiviga soovitud tulemust ning järgida seeläbi EÜ asutamislepingu artikli 189 kolmandat lõiku (vt 13. novembri 1990. aasta otsust kohtuasjas C-106/89: Marleasing, EKL 1990, lk I-4135, punkt 8; 16. detsembri 1993. aasta otsust kohtuasjas C-334/92: Wagner Miret, EKL 1993, lk I-6911, punkt 20, ja 14. juuli 1994. aasta otsust kohtuasjas C-91/92: Faccini Dori, EKL 1994, lk I-3325, punkt 26).

44 Teiseks tuleb rõhutada, et riiklike teenuslepingutega seotud asjade lahendamiseks pädeva organi määramise küsimus on oluline isegi siis, kui direktiivi 92/50 ei ole üle võetud. Juhul, kui mõni liikmesriik on jätnud võtmata nõutavad rakendusmeetmed või võtnud direktiiviga kokkusobimatud meetmed, on Euroopa Kohus teatud tingimustel tunnistanud üksikisikute õigust tugineda kohtus direktiivile rikkumise toime pannud liikmesriigi vastu. Kuigi see miinimumtagatis ei tohiks olla liikmesriikidele õigustuseks, et jätta direktiivide eesmärkidega sobivad meetmed ettenähtud aja jooksul võtmata (vt eriti 2. mai 1996. aasta otsust kohtuasjas C-253/95: komisjon vs. Saksamaa, EKL 1996, lk I-2423, punkt 13), annab see üksikisikutele siiski õiguse tugineda liikmesriigi vastu direktiivi 92/50 sisulistele sätetele.

45 Peale selle tuleb meenutada, et kui liikmesriigi õigusnorme ei saa tõlgendada direktiivile 92/50 vastavalt, võivad asjaomased isikud nõuda selle riigi õiguse asjakohaste menetluste teel kahju hüvitamist, mida nad kannatasid selle direktiivi ülevõtmata jätmise

tõttu ettenähtud tähtaja jooksul (vt eriti 8. oktoobri 1996. aasta otsust liidetud kohtuasjades C-178/94, C-179/94, C-188/94, C-189/94 ja C-190/94: Dillenkofer jt, EKL 1996, lk I-4845).

46 Järelikult tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et direktiivi 92/50 artiklist 41 ei tulene, et kui see direktiiv on jäänud ettenähtud tähtaja jooksul üle võtmata, saavad nende liikmesriikide läbivaatamisasutused, mis on pädevad riiklike tarne- ja ehitustöölepingute alal, õiguse vaadata läbi ka riiklike teenuslepingute pakkumismenetlustega seotud kaebusi. Nõuded, mille kohaselt riigisisest õigust tõlgendatakse viisil, mis on kooskõlas direktiiviga 92/50, ja õigussubjektide õigusi kaitstakse tõhusalt, kohustavad liikmesriigi kohut kontrollima, kas liikmesriigi õiguse asjakohased sätted võimaldavad tunnustada õigussubjektide õigust esitada kaebusi seoses riiklike teenuslepingute sõlmimisega. Sellistel asjaoludel nagu käesoleval juhul peab liikmesriigi kohus eriti kontrollima, kas seda õigust saab teostada samades organites, mis riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise puhul.

Kohtukulud

47 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksa valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse see kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Vergabeüberwachungsausschuß des Bundesi 5. veebruari 1996. aasta määrusega esitatud küsimusele, otsustab:

Nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivi 92/50/EMÜ (millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord) artiklist 41 ei tulene, et kui see direktiiv on jäänud ettenähtud tähtaja jooksul üle võtmata, saavad nende liikmesriikide läbivaatamisasutused, mis on pädevad riiklike tarne- ja ehitustöölepingute alal, õiguse vaadata läbi ka riiklike teenuslepingute pakkumismenetlustega seotud kaebusi. Nõuded, mille kohaselt riigisisest õigust tõlgendatakse viisil, mis on kooskõlas direktiiviga 92/50, ja õigussubjektide õigusi kaitstakse tõhusalt, kohustavad liikmesriigi kohut kontrollima, kas liikmesriigi õiguse asjakohased sätted võimaldavad tunnustada õigussubjektide õigust esitada kaebusi seoses riiklike teenuslepingute sõlmimisega. Sellistel asjaoludel nagu käesoleval juhul peab liikmesriigi kohus eriti kontrollima, kas seda õigust saab teostada samades organites, mis riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise puhul.

Rodríguez Iglesias

Mancini

Moitinho de Almeida

Murray

Sevón

Kakouris

Kapteyn

Gulmann

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Ragnemalm

Wathelet

Schintgen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17. septembril 1997 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias